

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 493/2022-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou SOUKENÍK – ŠTRPKA, s. r. o., Šoltésovej 14, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8 Cdo 91/2019 z 21. mája 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 5. augusta 2020 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť všeobecnému súdom na ďalšie konanie. Taktiež navrhuje, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a uznesenia, proti ktorému ústavná sťažnosť smeruje, vyplýva, že sťažovateľka bola v právnom postavení žalobcu v konaní vedenom Okresným súdom Humenné (ďalej len „okresný súd“), v rámci ktorého sa sťažovateľka domáhala súdneho určenia, že vyjadrenia žalovanej sú nepravdivé a neprimerané a že predstavujú neoprávnený zásah do práva na ochranu dobrej povesti sťažovateľky. Okresný súd rozsudkom č. k. 11 C 76/2015-188 z 26. apríla 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu sťažovateľky zamietol. Okresný súd súčasne priznal žalovanej náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Proti rozsudku okresného súdu sa sťažovateľka odvolala. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 20 Co 99/2017-236 z 12. júla 2018 (ďalej len „rozsudok

krajského súdu“) rozsudok okresného súdu, proti ktorému sa sťažovateľka odvolala, potvrdil. Krajský súd súčasne priznal žalovanej náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Určenie konkrétnej výšky trov konania však ponechal na osobitné rozhodnutie.

4. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 8 Cdo 91/2019 z 21. mája 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) dovolanie sťažovateľky odmietol. Druhým výrokom rozhodol, že žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Proti napadnutému uzneseniu, ktorým najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu, sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje takto:

a) Najvyšší súd mal nepochopiteľne dezinterpretovať obsah dovolania sťažovateľky v tej časti, v ktorej sťažovateľka namietala, že žalovaná v konaní pred okresným súdom ako súdom prvej inštancie i krajským súdom ako odvolacím súdom nepreukázala pravdivosť skutkových tvrdení ani pravdivosť základu jej kritiky, ktorá bola namierená proti sťažovateľke. Najvyšší súd k tejto námietke sťažovateľky uviedol, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý má slúžiť pri ustálení skutkového stavu veci. Sťažovateľka však tvrdí, že najvyšší súd nežiadala o vykonanie či zopakovanie dokazovania, ale na uvedenú skutočnosť týkajúcu sa nepreukázania pravdivosti skutkových tvrdení a základu kritiky žalovanej poukázala v tom kontexte, že krajský súd sa vôbec nevysporiadal s nedostatkom rozsudku okresného súdu, ktorý sťažovateľka namietala už vo svojom odvolaní, a že krajský súd sa pri posudzovaní primeranosti vyjadrení žalovanej odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pretože v rozpore s ňou neskúmal pravdivosť skutkových tvrdení žalovanej ani pravdivosť základu jej kritiky.

b) Sťažovateľka napadnutému uzneseniu vyčíta aj to, že najvyšší súd nesprávne vyhodnotil prípustnosť jej dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Najvyšší súd totiž podľa sťažovateľky mal bez komplexnejšieho posúdenia obsahu dovolania dospieť extrémne formalisticky k záveru, že sťažovateľka v dovolaní nevymedzila právnu otázku, pri ktorej riešení sa krajský súd ako odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Sťažovateľka však tvrdí, že vo svojom dovolaní zdôvodnila prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a súčasne aj vymedzila dôvody dovolania v súlade s § 432 ods. 1 a 2 CSP. Konkrétne v bode 22 svojho dovolania mala uviesť, pri riešení ktorých právnych otázok sa mal krajský súd ako odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, v bodoch 7 a 8 dovolania zas mala označiť rozhodnutia tvoriace túto ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

c) A napokon, sťažovateľka napadnutému uzneseniu vyčíta aj to, že najvyšší súd nesprávne vyhodnotil prípustnosť jej dovolania podľa § 421 ods. písm. b) CSP. Konštatoval totiž, že z rozsudku krajského súdu nevyplýva, že by sa krajský súd výslovne zaoberal právnu otázkou, ktorú sťažovateľka vymedzila ako otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola ešte riešená („*Je vylúčené, aby do dobrej povesti právnickej osoby zasiahol štatutárny orgán jej člena/spoločníka/akcionára z toho dôvodu, že by tým tento štatutárny orgán poškodil sám sebe?*“). Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti priznáva, že už uvedená otázka predstavuje len jednu

z viacerých právnych otázok, ktoré posudzovali okresný súd a krajský súd, no súčasne trvá na tom, že nejde o otázku bezvýznamnú. Odkazuje pritom na časť odôvodnenia rozsudku krajského súdu, z ktorej má vyplývať, že krajský súd sa vymedzenou právnou otázkou skutočne zaoberal a že aj na jej vyriešení založil okresný súd svoje odôvodnenie, s ktorým sa krajský súd stotožnil.

d) Sumarizujúc argumentáciu sťažovateľky, táto tvrdí, že napadnuté uznesenie je arbitrárne, svojvoľné a nepresvedčivé, a to v takej miere, že ním došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je porušenie jej práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením, ktorým najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu.

7. Sťažovateľka najvyššiemu súdu ako dovolaciemu súdu, resp. napadnutému uzneseniu, ktorým najvyšší súd odmietol jej dovolanie proti rozsudku krajského súdu, vyčíta arbitrárnosť či svojvoľnosť, nepresvedčivosť jeho odôvodnenia, ako aj to, že obsah jej dovolania najvyšší súd posudzoval extrémne formalisticky, čo podľa sťažovateľky malo mať za následok porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

8. Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre zdôrazňuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd ale nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým v prvom rade interpretácia a aplikácia zákonov prislúcha. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (svojvoľné). O arbitrárnosti pri výklade a aplikácii zákona všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení zákona, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, IV. ÚS 536/2018 či I. ÚS 114/2022).

9. Ako vyplýva aj z uvedenej argumentácie sťažovateľky, jadrom výčitiek, ktoré adresuje najvyššiemu súdu a napadnutému uzneseniu, spočíva vo vyhodnotení prípustnosti jej dovolania, ktoré podala proti rozsudku krajského súdu. Sťažovateľka však vo svojej ústavnej sťažnosti nenapadla aj rozsudok krajského súdu, ktorý bol samotným predmetom dovolania. Ústavný súd v súvislosti so svojou právomocou podľa čl. 127 ústavy, v rámci ktorej rozhoduje o ústavných sťažnostiach fyzických osôb a právnických namietajúcich porušenie svojich základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, v minulosti už opakovane uviedol (porovnaj napr. II. ÚS 398/08 alebo II. ÚS 65/2010), že rešpektuje

kompetenciu najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu ústavne konformným spôsobom posudzovať otázku prípustnosti podaného dovolania a vychádza z právneho názoru, podľa ktorého je v prvom rade vecou najvyššieho súdu určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto je prijateľná z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola arbitrárna (svojoľná), ale ani formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu.

10. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu rovnako vyplýva, že samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu. Inými slovami, posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne aj z čl. 6 ods. 1 dohovoru), v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označených práv. To samozrejme neplatí v prípade, ak by najvyšší súd posúdil otázku prípustnosti dovolania ústavne neudržateľne v neprospech sťažovateľa (porovnaj aj napr. IV. ÚS 314/2020).

11. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia je zrejmé, že najvyšší súd sa oboznámil s tvrdeniami a argumentmi sťažovateľky uvedenými v jej dovolaní, právne ich vyhodnotil a svoje závery riadne odôvodnil.

12. Prípustnosti dovolania sťažovateľky, ktorú opiera o § 420 písm. f) CSP (vada tzv. zmätočnosti), sa najvyšší súd venoval najmä v bodoch 5 a nasl. napadnutého uznesenia. V tejto časti odôvodnenia sa zaoberal predovšetkým tým, či procesný postup krajského súdu, proti ktorého rozsudku dovolanie smeruje, mohol predstavovať nesprávny procesný postup, ktorý by znemožnil strane v intenciách skúmaného prípadu sťažovateľke uskutočniť jej procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Najvyšší súd zdôraznil, že len výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje žiadne dôvody alebo neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť a súčasne aj dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd však po preskúmaní veci, ako aj po zohľadnení relevantnej judikatúry ústavného súdu týkajúcej práva na spravodlivý súdny proces vo vzťahu k požiadavkám na procesný postup všeobecných súdov nezistil, že by v danej veci išlo o takýto extrémny prípad vybočenia z medzí § 393 ods. 2 CSP, ktoré upravuje náležitosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Najvyšší súd taktiež zdôraznil, že skutočnosť, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv žalobkyne (sťažovateľky), nemôže predstavovať vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Pripomenul to aj názor ústavného súdu (napr. I. ÚS 188/06), podľa ktorého iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia súdu.

13. Najvyšší súd sa zaoberal aj prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (najmä v bodoch 14 a nasl. napadnutého uznesenia), a podľa § 421 ods. 1 písm. b)

CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená (najmä v bodoch 20 a nasl. napadnutého uznesenia). V súvislosti s uvedenými dôvodmi prípustnosti dovolania najvyšší súd zdôraznil, že na to, aby na základe dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu prieskumu z hľadiska nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť najskôr splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v § 432 až § 435 CSP. Najvyšší súd v tejto súvislosti zdôraznil, že úlohou dovolacieho súdu nie je vymedziť právnu otázku, keďže túto povinnosť zákonodarca ukladá dovolateľovi. Rovnako zdôraznil, že otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) najvyšší súd v napadnutom uznesení teda vysvetlil, prečo si sťažovateľka nesplnila svoju procesnú povinnosť spočívajúcu vo vymedzení právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Poukázal pritom na skutočnosť, že samotná polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, resp. spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia, bez bližšieho vysvetlenia, riešenia ktorej právnej otázky, dovolacím súdom dosiaľ inak neriešenej, by mala byť založená prípustnosť dovolania, významovo nezodpovedá kritériu § 421 ods. 1 CSP. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) najvyšší súd v napadnutom uznesení zas vysvetlil, prečo sťažovateľkou nastolená právna otázka nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska § 421 ods. 1, a to berúc do úvahy najmä závery rozhodnutia súdu prvej inštancie i rozhodnutia odvolacieho súdu (bod 22 napadnutého uznesenia).

14. Najvyšší súd napokon v napadnutom uznesení dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne (sťažovateľky) v časti namietanej vady tzv. zmätočnosti je potrebné odmietnuť podľa § 447 písm. c) CSP a v časti namietajúcej nesprávne právne posúdenie veci podľa § 447 písm. f) CSP (bod 23 napadnutého uznesenia).

15. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, na ktoré sťažovateľka vo svojom dovolaní odkazuje, ústavný súd pripomína svoju ustálenú rozhodovaciu prax, podľa ktorej sa najvyšší súd sa pri posudzovaní dovolacej právnej otázky nemôže zamerať len na jednu vetu, ktorú dovolateľ v dovolaní označí ako právnu otázku, a izolovať sa od toho, ako je vymedzený dovolací dôvod. Právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa § 432 CSP sú „spojené nádoby“, preto najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktne len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Je potrebné brať do úvahy aj dovolací dôvod, vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť, (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP. Teda na jednej strane je potrebné pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku, ale na druhej strane nedotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (porovnaj I. ÚS 336/2019).

16. Z obsahu a systematiky ustanovení zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyplýva, že ústavný súd má pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania posúdiť aj to, či tento návrh v intenciách skúmaného prípadu ústavná sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je zjavne neopodstatnený. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva, ktoré označil sťažovateľ, a to najmä pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom, porušenie ktorých sa namietalo. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať takú ústavnú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porovnaj napr. I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07 či I. ÚS 114/2022).

17. Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd v napadnutom uznesení náležite vysporiadal s otázkou prípustnosti dovolania sťažovateľky. Najvyšší súd otázku prípustnosti dovolania neposúdil spôsobom, ktorý by bol ústavne neudržateľný v neprospech sťažovateľky a jeho interpretácia zákonných ustanovení Civilného sporového poriadku, ktoré pri odôvodnení napadnutého uznesenia použil, rovnako nebola arbitrárna (svojvoľná) ani príliš formalistická. Ústavný súd teda konštatuje, že nezistil taký výklad zákonných predpisov rozhodných pre vec samotnú, ktorý by mohol vyvolať účinky nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. s čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak, ako to tvrdila sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti. Na tomto základe ústavný súd s prihliadnutím na svoju konštantnú judikatúru dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a sťažovateľkou namietaným porušením základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o jeho porušení. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

18. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky.

19. Ústavný súd si dovoľuje dodať, že ústavnú sťažnosť sťažovateľky riadne prerokoval aj napriek skutočnosti, že sťažovateľka (resp. jej právny zástupca) k ústavnej sťažnosti pripojila fotokópiu napadnutého uznesenia v podobe, ktorá nebola vôbec čitateľná, v dôsledku čoho si ústavný súd musel spôsobilú (čitateľnú) podobu súdneho rozhodnutia, proti ktorému samotná ústavná sťažnosť smerovala, zabezpečiť sám. Takýto postup, osobitne so zreteľom na skutočnosť, že je to práve sťažovateľ, ktorý sa ochrany svojich základných práv v konaní pred ústavným súdom iniciatívne domáha, ústavný súd nepovažuje za seriózný.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu